

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Solvuntur alia argumenta ex ratione petita,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

ta: cum enim ipse interpretetur Origenem, alio-
que SS. Patres asserentes res sciri à Deo, quia
futurae sunt; & dicat hoc esse verum à posteriori,
& secundum causam consequentiam, sicut nos
respondemus; velint nostram responsionem alie-
nam esse à mente D. Thomae, cuius tamen ipse
est author conceptis verbis.

Lectori facillimum erit quibuslibet testimoniis
Sanctorum Patrum quae ab Adversariis profe-
runtur, quam volet ex his, & quae cuique com-
moda erit, expositionem applicare.

78. Sed contra ultimam ex D. Thoma desump-
tam, tripliciter instant Recentiores, & dicunt
primò, quòd Sancti Patres loquentes de pecca-
tis futuris, illam contrapositionem faciunt: *Non
ideo sunt futura; quia sciuntur à Deo; sed ideo
sciuntur, quia futura sunt*: Ergo nisi aequivoce
nimis loquantur, in eodem sensu accipi debet
particula, *ideo*, in utroque extremo contraposi-
tionis: At si accipiatur ut purè illativa, non mi-
nus est verum, si dicatur: *Quia sciuntur peccatum
ideo erit, quàm ideo sciri quia erit*: cum non minus
inferatur ex praescientia futuritio peccati, quàm
ex futuritione praescientia: Ergo utrumque con-
cedendum esset: unde cum unum concedant, &
aliud negent, manifestum est illos in sensu cau-
sali, non autem purè illativo locutos esse.

Secundò instant ex verbis Iustini Martyris su-
pra relatis, quibus expressè asserit, futuritionem
esse causam divinae praescientiae: *Non est*, inquit,
*praenotio causa eius quod futurum est, sed quod fu-
turum est causa est praenotiois*.

Tertiò insurgit Arrubal ex verbis Origenis, qui
reddens rationem cur Dei praenotio non sit causa
futuritionis rerum, sic ait: *Esi fingamus Deum
non praecognoscere aliquid futurum, tamen futu-
rum sine dubio erit*. Quibus verbis Origenes pro-
bat Dei scientiam non esse causam futuritionis
rerum, quia quamvis illam separemus à Deo,
non ideo compellimur negare rerum futuritio-
nem. Quo argumento communiter uti solemus,
ad probandum unum non esse causam alterius:
Ergo juxta Origenem, non ideo res futurae sunt,
quia sciuntur à Deo, sed ideo ab illo sciuntur,
quia futurae sunt.

79. Ad primam instantiam dicendum est, non esse
necessarium quòd particula, *ideo*, in utraque
propositione, in eodem sensu accipiatur, sed il-
lam in una posse accipi in sensu illativo, & in alia
in sensu causali: quia diversitas illa acceptionis
deservit ad Sanctorum Patrum intentum, quòd
est salvare contra Manichaeos, Deum non esse
causam peccati. Maxime, quia Ecclesiae Patres,
saepè quando unum errorem impugnant, solent in
apparentia in oppositum declinare; & sic non
mirum, quòd intendentes salvare Dei scientiam
non esse causam peccati, utantur verbis praese-
ferentibus causalitatem peccati in divinam praese-
scientiam. Unde in hoc sensu debent intelligi ver-
ba Iustini Martyris in secunda instantia relata; &
per hoc patet responsio ad illam.

Ad tertiam dicatur, Origenem in his verbis lo-
cutum esse de peccatis futuris, quorum quia non
est causa divina praescientia, rectè dicit quòd
etiam si fingamus Deum ea non praecognoscere,
illa nihilominus futura essent.

§. III.

Solvuntur alia argumenta ex ratione petita.

PRATER haec testimonia Sanctorum Patrum, 80.
in quibus praecipuum robur suae sententiae
constituunt Adversarij, arguit Vazquez contra
nostram conclusionem, hoc modo. Quaelibet
scientia suum objectum supponit, & non facit:
Ergo cum scientia visionis terminetur ad res, ut
futurae & existentes, non facit, sed supponit il-
larum futuritionem, & existentiam: ac proinde
non ideo res sunt futurae, quia ab illa sciuntur,
sed potius ideo ab illa sciuntur, quia futurae sunt.
Consequentia patet; Antecedens verò probat
tripliciter. Primò ex Augustino libro 4. super
Genes. ad litteram, ubi sic habet: *Nec enim cog-
nitio fieri potest, nisi cognoscenda praecedant*. Se-
cundò probat idem Antecedens: Intellectus
(inquit) ideo dicitur verus, quia intelligit rem
esse ut est; non verò è contra ideo res sunt verae
quia adaequantur intellectui eas cognoscenti.
Tertiò probat à simili, scientia simplicis intelli-
gentiae rerum possibilitatem supponit, quia haec
est illius objectum: Ergo cum existentia, & futu-
ritio rerum, sint objectum scientiae visionis, illa
debet pariter supponere rerum futuritionem.

Confirmat haec argumenta: Omnis causa suum
effectum praecedere debet: At notitia intuitiva,
nequit praecedere existentiam sui objecti, cum
illam habeat pro objecto: Ergo nequit illam cau-
sare, sed necessario debet illam supponere.

Ad haec argumenta sufficienter responsum 81.
est articulo praecedenti, ubi familia proposui-
mus & solvimus: ut tamen Adversariis plenius
respondeamus, & illis satisfactionem, non so-
lum condignam & rigorosam, sed etiam super-
abundantem ac excedentem exhibeamus, iterum
respondeo distinguendo Antecedens: Quaelibet
scientia suum objectum supponit, & non facit:
si sit tantum speculativa, concedo. Si sit eminenter
speculativa & practica, nego. Vel si sit men-
surata à rebus, concedo. Si sit mensura rerum,
nego. Scientia autem visionis in Deo, non est
purè speculativa, ut supponit Vazquez, & non
probat (cum tamen in illius probatione, totum
ferè negotium huius disputationis consistat) nec
mensuratur à rebus, sed potius est illarum regu-
la & mensura.

Ex hoc facile responderetur ad omnes probatio- 82.
nes, quas ille Author inutiliter & otiose multipli-
cat. Ad primam enim dicendum, D. Augustinum
loqui de cognitione purè speculativa.

Ad secundam similiter responderetur, intel-
lectum qui non facit, sed supponit suum ob-
jectum, & qui mensuratur à rebus, ideo esse
verum, quia cognoscit rem sicuti est: si autem
suum objectum faciat, & sit mensura rerum,
ideo res sunt verae, quia ab illo cognoscuntur:
unde, ut supra vidimus, D. Thomas, variis in
locis, hoc inter intellectum divinum & crea-
tum discrimen statuit, quòd intellectus crea-
tus supponit veritatem in rebus, & non facit;
intellectus verò divinus est causa & mensura
totius veritatis, quae invenitur in rebus: sicut
ejus amor est ponens & infundens totam boni-
tatem & perfectionem, quae in eis reperitur:
unde sicut res non amantur à Deo, quia sunt
bonae; sed potius ideo sunt bonae, quia ab illo
diliguntur: ita similiter intellectus divinus,
ideo non est verus, quia rebus adaequatur; sed

potius ideo res sunt veræ, quia illi adequan-
tur.

Ad tertiam, dato Antecedente, nego Consequen-
tiam & paritatem: scientia enim simplicis
intelligentiæ, cum sit purè speculativa, non facit,
sed supponit suum objectum: scientia autem
visionis, cum sit eminenter speculativa &
practica, illud non supponit, sed efficit, ut supra
fusè declaravimus: unde quamvis detur quòd
scientia simplicis intelligentiæ non faciat, sed
supponat rerum possibilitatem; negari tamen
non debet, scientiam visionis esse causam existen-
tiæ & futuritionis illarum.

Ad confirmationem dicendum est de ratione
causæ non esse quòd antecedit effectum, priori-
tate in quo, seu temporis; sed solum prioritate
à quo, seu naturæ: de ratione autem notitiæ, seu
cognitionis intuitivæ, solum esse simultatem in
quo respectu objecti, non autem simultatem ex-
cludentem prioritatem naturæ, seu à quo, ut
articulo præcedenti declaravimus.

ARTICULVS IV.

*An sit admittenda in Deo potentia aliqua
executiva, virtualiter ab ejus intellectu
& voluntate distincta?*

83. **R**esolutio hujus difficultatis, necessaria est ad
plenam, & perfectam intelligentiam eorum
quæ de divinæ scientiæ causalitate huc usque di-
ximus: unde quamvis de illa disputent plures
Theologi cum Sancto Thoma infra quæst. 25,
ubi agit de divina potentia; eam tamen hic inse-
rimus, ac præcedentibus articulis adjungimus,
veluti appendicem, & complementum hujus dis-
putationis. Ut autem status quæstionis clarè per-
cipiatur.

84. **O**bservandum est, quòd in actibus agentis
spiritualis duplex solet ordo distingui: unus di-
citur intentionis, qui incipit à cognitione & in-
tentione finis, & terminatur ad electionem me-
diorum; alter executionis, qui incipit ab actu
subsequente electionem, & terminatur ad exter-
nam operis positionem. In nobis ergo antequam
aliquem finem consequamur, debet primò præ-
cedere cognitio illius, secundo ejus intentio, ter-
tio consilium de mediis eligendis, quarto judi-
cium sive sententia, quæ judicatur hoc vel illud
medium esse conveniens, quinto sequitur electio
ipsius voluntatis, & in ea terminatur ordo inten-
tionis. Sed quia parùm prodesset bene eligere,
si deesset executio, ideo post electionem sequitur
actus intellectus qui dicitur imperium, quò sci-
licet mediorum electorum executio imperatur:
post actum imperij est usus activus, quò volun-
tas applicat potentias executivas ad opus, v. g.
manum artificis ad parandos lapides, dolanda lig-
na &c. Denique est ipse actus potentia executivæ
sic applicatæ, qui dicitur *usus passivus*, ad
quem sequitur positio operis, & consecutio finis.
Queritur ergo, an sicut in nobis datur aliqua
potentia executiva, ab intellectu, & voluntate
realiter distincta, quæ ut applicata à voluntate,
operatur & producit res ad extra: ita etiam in
Deo similis potentia admittenda sit ab ejus intel-
lectu, & voluntate virtualiter saltem distincta?
vel an voluntas divina, ut ab intellectu directæ,
per scientiam simplicis intelligentiæ, aut intel-
lectus ejus practicus, ut motus, & applicatus à

Tom. I.

A voluntate, per scientiam visionis, sit principium
immediatè productivum, & effectivum rerum
ad extra?

Prima sententia admittit in Deo potentiam ali-
quam executivam, ab ejus intellectu & volunta-
te virtualiter distinctam. Ita Durandus in 1. dist.
38. & Suarez in Metaphysica disput. 30.

Secunda existimat, potentiam executivam in
Deo, esse voluntatem, ut connotat intellectum
dirigentem. Ita Vazquez hic disp. 102. cap. 3. &
plures ex Recentioribus.

Tertia verò quæ est communis in Schola D.
Thomæ, docet talem potentiam in Deo esse in-
tellectum ejus practicum, ut motum, & appli-
catum à voluntate, illumque producere res ad
extra, per actum imperij, formaliter immanen-
tem, & virtualiter transeuntem.

§. I.

Suaris Sententia rejicitur.

Dico primò, non dari in Deo potentiam exe-
cutivam, ab intellectu, & voluntate virtua-
liter distinctam. 86.

Colligitur ex D. Thoma variis in locis, in qui-
bus docet scientiam Dei esse causam rerum, se-
cundum quod habet voluntatem conjunctam, &
in Deo suum intelligere, & suum velle, esse suum
facere: quæ falsa essent, si in eo daretur poten-
tia aliqua executiva, ab ejus intellectu & volun-
tate virtualiter distincta. Unde idem S. Doctor,
1. p. quæst. 25. art. 1. in secunda solutione 4. ar-
gumenti dicit, *Scientia vel voluntas divina, se-
cundum quod est principium effectivum, habet ra-
tionem potentia.*

Eadem veritas hac ratione suadetur: Deus est
simplicissimus, & naturæ purè intellectualis: 87.
Ergo in illo non debent admitti aliæ potentia,
nisi illæ quæ pertinent ad gradum intellectivum:
Sed ad gradum intellectivum non pertinent aliæ
potentiæ, quàm intellectus & voluntas: poten-
tia enim executiva, secundum se est potentia
bruta, nullamque præsupponens essentialiter
cognitionem: unde in Angelis non admittitur
talis potentia, ut distincta ab illorum intellectu
& voluntate, sed illi operantur ad extra per actum
imperij, virtualiter transeuntem, ut docet San-
ctus Thomas opusc. 11. art. 3. ubi dicit, *Angeli
movent calos conceptione sui intellectus efficaci:*
Ergo non datur in Deo potentia executiva, ab
intellectu & voluntate virtualiter distincta.

Confirmatur: Ideò in nobis admittitur poten-
tia executiva, distincta ab intellectu & volunta-
te; quia non sumus naturæ simplicis, sed mix-
tæ ex spirituali, & corporea, vel quia in nobis
distinguitur usus activus ab imperio: nam post-
quam diximus apud nos, *fiat hoc*, debemus or-
gana applicare ad executionem illius deliberatio-
nis: vel denique, quia in nobis voluntas est inef-
ficax, nec volendo potest operari; & similiter
intellectus noster, respectu objectorum, est me-
rè speculativus, & non practicus. Sed hæc omnes
rationes cessant in Deo, ipse enim est naturæ
simplicissimæ, & purè spiritualis; imperium ejus
quò dicit, *fiat hoc*, non ordinatur ad seipsum
applicandum ad opus, sed ad ipsam rem imme-
diatè exequendam. Denique intellectus, & vol-
untas in Deo, non sunt potentia purè specula-
tiva, sed etiam practica: unde D. Thomas, &
alii communiter ponunt hanc differentiam inter
actus creatos & increatos cognitionis & amoris,

E e iij